Dyktanda dla klasy 5: wersja nauczyciela

Osiem tekstów na osiem tygodni, zgodnych z zasadami pisowni Rady Języka Polskiego obowiązującymi od 1 stycznia 2026 r. Przeczytaj cały tekst, dyktuj krótkimi fragmentami, przeczytaj ponownie i daj czas na sprawdzenie. Poproś o uzasadnienie zapisu.

Tydzień 1. U dziadków

Cel: u w przyrostkach i w czasownikach na -ować, ó w zakończeniach -ów i -ówka. **Słowa:** dziadków, całuje, podarunek, maluszek, leniuch, krówki.

W sobotę pojechaliśmy do dziadków. Babcia całuje nas na powitanie, a dziadek od rana maluje drewnianą ławkę, podarunek od sąsiadów. Mój brat to jeszcze maluszek i mały leniuch, ale tym razem chętnie pomagał. Po pracy babcia poczęstowała nas krówkami i kompotem z jabłek. Wieczorem wróciliśmy do domu zmęczeni, ale bardzo zadowoleni.

Ćwiczenie: Uzasadnij pisownię: dziadków, krówka, podarunek, maluszek, leniuch, całuje, wrócić.

Odpowiedzi: dziadków, sąsiadów – zakończenie -ów; krówka – zakończenie -ówka; podarunek, maluszek, leniuch – przyrostki -unek, -uszek, -uch piszemy przez u; całuje, maluje – czasowniki, których bezokolicznik kończy się na -ować (całować, malować); wrócić – wracać (ó wymienia się na a).

Powtórka: Dopisz po dwa wyrazy z przyrostkami -unek i -uszek oraz dwa wyrazy z zakończeniem -ówka.

Tydzień 2. W piekarni

Cel: rz wymienne na r, rz po spółgłoskach, zakończenia -arz i -erz. **Słowa:** piekarz, przygotować, krzesło, talerze, dobrze.

Nasza klasa odwiedziła piekarnię przy ulicy Długiej. Piekarz pokazał nam, jak przygotować ciasto na chleb. Na krzesłach przy oknie leżały worki z mąką, a na półkach stały talerze i kosze. Przyglądaliśmy się, jak bochenki rosną w cieple. Potem każdy mógł spróbować chrupiącej skórki. Zrozumieliśmy, że praca piekarza wymaga cierpliwości i dobrze zaplanowanego dnia.

Ćwiczenie: Uzasadnij pisownię rz: piekarz, talerz, dobrze, krzesło, przygotować.

Odpowiedzi: piekarz – zakończenie -arz, typowe dla nazw zawodów (piekarz, kucharz, lekarz); talerz – zakończenie -erz; dobrze – dobry (rz wymienia się na r); krzesło, przygotować – rz po k i po p. Zapamiętaj wyjątki z sz: pszczoła, pszenica, kształt.

Powtórka: Wypisz pięć nazw zawodów zakończonych na -arz i sprawdź ich pisownię w słowniku.

Tydzień 3. Zawody pływackie

Cel: ż wymienne na g, h, s i ż niewymienne. **Słowa:** drużyna, odważnie, zwyciężyła, przydrożny, książeczka.

W piątek nasza drużyna pojechała na zawody pływackie. Przed startem trener powtarzał, że wygrywa ten, kto płynie odważnie i spokojnie. Pierwsza wystartowała Ola i zwyciężyła z dużą przewagą. W drodze powrotnej zatrzymaliśmy się w przydrożnym barze na ciepłą zupę. Trener dał każdemu książeczkę z ćwiczeniami na zimę. Wieczorem zapisałam w pamiętniku, że to był ważny dzień.

Ćwiczenie: Podaj wyraz, w którym zamiast ż jest inna głoska: drużyna, odważnie, zwyciężyć, przydrożny, książeczka, ważny.

Odpowiedzi: drużyna – druh (ż wymienia się na h); odważnie, ważny – odwaga, waga (na g); zwyciężyć – zwycięstwo (na s); przydrożny – droga (na g); książeczka – księga (na g). W wyrazach każdy i duży ż się nie wymienia: te słowa trzeba zapamiętać. W wyrazie barze piszemy rz, bo bar.

Powtórka: Ułóż trzy zdania o zawodach sportowych z wyrazami z ż wymiennym. Obok każdego wyrazu zapisz wyraz, który uzasadnia pisownię.

Tydzień 4. Ulewa w górach

Cel: ch i h: ch po s, na końcu wyrazu, w zakończeniu -ach, ch wymienne na sz, h wymienne na g. **Słowa:** schowaliśmy, schronisko, dach, samolotach, wahał się, suche.

Podczas wycieczki w góry zaskoczyła nas ulewa. Schowaliśmy się w schronisku, a nad nami po dachu dudnił deszcz. Przewodnik opowiadał o dawnych wędrówkach i o pierwszych samolotach nad Tatrami. Kuba wahał się, czy wyjść na taras, ale w końcu został w środku. Gdy ulewa minęła, buty były już suche, a my w świetnych humorach ruszyliśmy w dalszą drogę.

Ćwiczenie: Przyporządkuj wyrazy do reguł: schować, dach, samolotach, suchy, wahać się, druh.

Odpowiedzi: schować, schronisko – ch po s; dach – ch na końcu wyrazu; samolotach, wędrówkach – zakończenie -ach w miejscowniku liczby mnogiej; suchy – susza (ch wymienia się na sz); wahać się – waga (h wymienia się na g); druh – drużyna (h wymienia się na ż); druh to wyjątek od zasady ch na końcu wyrazu.

Powtórka: Wypisz pięć wyrazów zakończonych na ch i jeden wyjątek. Ułóż z nimi zdania o zimie.

Tydzień 5. Most z makaronu

Cel: nie z czasownikami, przymiotnikami, imiesłowami i zaimkami według zasad z 2026 roku. **Słowa:** niecodzienny, nie wszyscy, nieszerszy, nieprzewidziany, niewyschnięty, nie poddaliśmy się.

W naszej szkole odbył się niecodzienny konkurs: budowa mostu z makaronu. Nie wszyscy wierzyli, że to się uda. Nasz most był niewysoki i nieszerszy od innych, a jednak wytrzymał najwięcej. Nieprzewidziany kłopot pojawił się na końcu: niewyschnięty klej. Nie poddaliśmy się i poczekaliśmy dziesięć minut. Gdy most utrzymał trzy książki, pani nie mogła uwierzyć.

Ćwiczenie: Zdecyduj, czy piszemy razem, czy osobno: (nie)codzienny, (nie)wszyscy, (nie)szerszy, (nie)przewidziany, (nie)wyschnięty, (nie)poddaliśmy się.

Odpowiedzi: niecodzienny, niewysoki (przymiotniki: łącznie); nieszerszy (przymiotnik w stopniu wyższym: od 1 stycznia 2026 r. także łącznie); nieprzewidziany, niewyschnięty (imiesłowy przymiotnikowe: łącznie); nie wszyscy (zaimek: osobno); nie poddaliśmy się, nie mogła (czasowniki: osobno). Uwaga: gdy nie łączy zaprzeczenie z przeciwstawieniem, piszemy osobno, np. nie szerszy, ale węższy.

Powtórka: Ułóż po jednym zdaniu z nie i czasownikiem, z nie i przymiotnikiem w stopniu wyższym oraz z nie i zaimkiem.

Tydzień 6. Jarmark w Krakowie

Cel: wielka i mała litera: mieszkańcy miast i regionów, nazwy obiektów, świąt i zwyczajów. **Słowa:** Boże Narodzenie, Rynek Główny, Krakowianin, Kościół Mariacki, Ślązak, szopka krakowska.

Tydzień przed Bożym Narodzeniem pojechaliśmy do Krakowa. Na Rynku Głównym trwał jarmark bożonarodzeniowy. Przewodnik, rodowity Krakowianin, pokazał nam Kościół Mariacki i opowiedział o szopkach krakowskich. Przy stoisku z piernikami poznaliśmy grupę Ślązaków z Katowic. Wieczorem szliśmy ulicą Floriańską i podziwialiśmy świąteczne światła.

Ćwiczenie: Wielka czy mała litera? (k/K)rakowianin, (r/R)ynek (g/G)łówny, (k/K)ościół (m/M)ariacki, szopka (k/K)rakowska, (ś/Ś)lązak, (b/B)oże (n/N)arodzenie, (m/M)ikołajki, (g/G)rudzień.

Odpowiedzi: Krakowianin (od 1 stycznia 2026 r. nazwy mieszkańców miast piszemy wielką literą, tak jak nazwy mieszkańców regionów: Ślązak); Rynek Główny i Kościół Mariacki (nazwy placów i budowli: wszystkie wyrazy wielką literą); ulica Floriańska (wyraz ulica nadal małą literą); szopka krakowska, jarmark bożonarodzeniowy (przymiotniki od nazw: mała litera); Boże Narodzenie (nazwa święta); mikołajki (nazwa zwyczaju: mała litera); grudzień (nazwa miesiąca: mała litera).

Powtórka: Napisz trzy zdania o swojej miejscowości: użyj nazwy jej mieszkańców, nazwy placu lub budowli i nazwy święta.

Tydzień 7. Plany na ferie

Cel: pisownia łączna i rozdzielna: wyrażenia przyimkowe, przysłówki, cząstka -by. **Słowa:** na pewno, naprawdę, naprzeciwko, na co dzień, pojechałbym, można by.

Na pewno pojedziemy w ferie do cioci. Naprawdę nie mogę się doczekać! Ciocia mieszka naprzeciwko lasu i na co dzień chodzi na długie spacery. Gdybym miał narty, pojechałbym na stok. Tata mówi, że można by też pojeździć na łyżwach. Poza tym chcę przeczytać dwie książki, dlatego zabiorę je ze sobą. Nareszcie odpocznę!

Ćwiczenie: Razem czy osobno? (na)pewno, (na)prawdę, (na)przeciwko, (na)co dzień, pojechał(bym), można(by), (poza)tym, (dla)tego.

Odpowiedzi: na pewno, na co dzień, poza tym, ze sobą (wyrażenia przyimkowe: osobno); naprawdę, naprzeciwko, dlatego, nareszcie (dawne połączenia, dziś osobne wyrazy: łącznie); gdybym, pojechałbym (cząstka -by z formą osobową czasownika i w wyrazie gdyby: łącznie); można by (po wyrazach można, trzeba, warto: osobno).

Powtórka: Napisz trzy zdania o tym, co zrobił(a)byś w ferie. Użyj wyrazów naprawdę, na pewno i trzeba by.

Tydzień 8. List z ferii

Cel: ą i ę oraz połączenia om, em, on, en. **Słowa:** dziękuję, piszę, z mamą, koncert, dzieciom, wiem.

Drogi Kubo, dziękuję za list! Piszę do Ciebie z ferii u dziadków. Wczoraj byłem z mamą na koncercie kolęd w kościele. Śpiewaliśmy razem z dziećmi z całej wsi, a potem dzieciom rozdano pierniki. Wiem, że lubisz słodycze, więc jeden piernik zjem za Ciebie. Umiem już grać na flecie trzy kolędy. Pokażę Ci je, gdy wrócę. Twój Bartek

Ćwiczenie: Uzupełnij: dziękuj_, pisz_, z mam_, k_cert, dzieci_ (komu?), wi_, zj_, umi_.

Odpowiedzi: dziękuję, piszę, pokażę, wrócę (1. osoba liczby pojedynczej: ę); z mamą (narzędnik rzeczownika żeńskiego: ą); koncert (wyraz zapożyczony: on przed c); dzieciom (komu? celownik liczby mnogiej: om); wiem, zjem, umiem (wyjątki: em w 1. osobie czasowników jeść, wiedzieć, umieć). Zaimki Ciebie i Ci w liście piszemy wielką literą z szacunku dla adresata.

Powtórka: Napisz krótki list do kolegi lub koleżanki z ferii. Użyj trzech czasowników w 1. osobie i jednego wyrazu z om.